

[illegible]

TOUKOKUU



Tätäkin nuortamiestä kiinnosti sukunsa synnyinseutu. Kuvassa hän on isänsä kanssa Kirkkomäen männikössä. ”Kolmessa polvessa” Naskalin suvun miehiä ikimuistoisella retkellä. Valokuvan otti Eino Naskali.

MATTI LAAMANEN

Juhlapuhe Sakkola-Seuran 20-vuotisjuhlassa Karjala-talossa Helsingissä 25.4.1982

On kulunut kohta 38 vuotta siitä, kun toinen evakkomatka Sakkolasta länteen alkoi. Se merkitsi pitkää marssia niille, joilla oli karjaa, ja useimmillahan sitä oli. Niinpä veljenikin nuorikkonsa kanssa teki häämatkan ajaen lehmiä lähes 300 km:n matkan Sakkolasta Rautalammille. ”Häämatka” kesti yli 2 viikkoa ja jäi ikuisesti mieleen. Tällainen matka joskaan ei ehkä häisisä tunnelmissa, oli kaikkien tehtävä. — Helsinkiin tuskin kukaan tuli suoraan. Kulku tapahtui useimmiten maanhankintalain nojalla muodostettujen pienten tilojen kautta. 10 hehtaarin tila ei pystynyt suuria perheitä elättämään, jonkun tai joidenkin oli lähdeittävä. Ehkäpä isät samalla katsoivat, kenestä tulee sopiva talon pitäjä. Valinnassa saatettiin käyttää hyväksi sakkolalaista sananparttakkin: ”Ei siint uo kyntäjaks kene takapuol karpäsi hos-suu.”

Helsinkiin sakkolalaisia ajautui vuosien kuluessa, kuka ennemmin kuka myöhemmin, niin että seuran perustamisen aikoihin heitä oli pääkaupungissa runsaat 150. Maata kiertäessään moni tunsu itsensä ikäänkuin maasijaksi ja viljelijäksi jäänyttä pidettiin karsinasikana, jolla oli varmempi leipäpuu. ”Ei karsinasika tiije maasi ja vaivoi”, kävi monen mielessä työpaikkaa etsiessään. Juurtuminen Helsinkiin, jos sellaisesta yleensä voidaan puhua, ei ollut helppoa. Mutta siitä huolimatta pääkaupunkiin tulleet löysivät oman leipäpuunsa ja osoittivat, ettei sakkolalaisen sananparren: ”Kel ei uo jalat sonnas, sil ei uo suu jamakas” — tarvitse

välttämättä pitää paikkaansa. — 1950—60 luvuilla muodostui monia ”kahvikuppikuntia”, joissa vaihdeltiin kuulumisia. Tällöin syntyi tarve koota rotuporsaat samaan pahnueeseen pyhäjärveläisten lailla. Näiltä pohjilta Sakkola-Seura perustettiin.

Kuluneiden 20 vuoden aikana on maailmalla tapahtunut paljon. Ehkä suurimmat tapahtumat ja kehitysaskleet ovat löydettävissä tekniikan alueelta. Avaruus on valloitettu, ainakin lähiavaruus. Kuussa on käyty. Satelliitit kiertävät maata ja toimivat tiedonvälittäjinä, maanmittaajina, sääennustajina ja jopa vakoilijoina. Maan pinnalla voidaan havaita esineet ja toiminnat satelliiteista suurtenkin etäisyyksien takaa. Elektroniikkateollisuus, tietokoneet, mikroprosessorit ja teollisuusrobotit ovat saaneet aikaan automaation valtavan kehityksen, mikä halutaan nähdä huomattavana syynä myös työttömyyteen. Parikolmekymmentä vuotta sitten tietokone vei asuinhuoneen kokoisen tilan, nyt se mahtuu tulitikkulaatikon kokoon ja samalla sen hinta on pudonnut tuhannesosaan aikaisemmasta. Televisiosta on tullut uusi perheenjäsen, joka useissa perheissä saattaa olla tärkeämpi kuin perheenäiti.

Perinnöllisyystieteen alalla tiedemiehet ovat selvittäneet perintötekijöiden, geenien DNA-rihmojen salaisuudet ja pystyvät vaikuttamaan ja muuttamaan niiden rakennetta perinnöllisesti. Kansanterveystutkimus on tuonut paljon uutta ja hyödyllistä jokaisen tietoon ja käyt-

töön, mistä mm. terveellisemmät ruokatottumukset ovat seurauksena. Maatalouden puolella eräs suurimmista kehitystapahtumista on sijoituslannoitus, lannoitteen sijoittaminen siemenen alle, mikä on nostanut satoja 25 %. Traktori ei välttämättä enää tarvitsisi kuljettajaa, koska se voidaan kauko-ohjata. Karjan ruokinnassa lehmän kaulapantaan kiinnitetyn tuntoelimen avulla lehmä saa sille suunnitellun rehuannoksen automaattisesti. — 20 vuoden aikaan mahtuu Vietnamin sota, Israelin 5 päivän Siinain sota ja arabien vastasota myöhemmin, Tšekkoslovakian ja Afganistanin miehitykset, Puolan kriisi, Irakin ja Iranin sota sekä tuoreimpana Argentiinan ja Englannin nahistelut Faulklandin saarilla. Valtionpäämiesten henki ei paina mitään. Sotatarustelut jatkuvat suurvalloissa. Puhutaan kauhun tasapainosta.

Tällaisissa maailmantapahtumien pyörteissä yksityinen ihminen tuntee pienuutensa ja voimattomuutensa. Hän tuntee rusentuvansa tapahtumien vyöryn alle. Sen vuoksi voidaan hyvällä syyllä kysyä, onko ihminen itse kehittynyt lainkaan siihen suuntaan, että hänen älynsä aikaansaamien teknologisten riemuvoittojen ohella hänen älyään käytettäisiin nimenomaan ihmisarvoa, inhimillisyyden, lähimmäisenrakauden ja persoonallisuuden korostamiseen ja kehittämiseen. On tapahtunut jonkinlainen arvojen valankumous. Tulokset ovat kaukana niistä arvoista, jotka kehittymättömmän teknologian aikana olivat voimassa. Ihminen etsii pakotietä johonkin, jossa hänet tunnustetta-

siin elävänä inhimillisenä ja ajattelevana olentona. Ihminen pyrkii etsimään ja myös itse muodostamaan vastavoimia, vastapooloja. Sellaisia löydämme tästäkin juhlasta. Kansanmusiikki ja kansantanssit ovat nousseet ennen näkemättömään kuokoistukseen. Mutta samaan tähtäävät myös uskonnolliset herätysliikkeet ja rauhanliike, mitä alunperin pidettiin ääriivasemmiston liikkeenä, mutta on nyt muodostumassa laajaksi kansanliikkeeksi yli puoluerajojen. Ympäristön- ja luonnonsuojelu on saanut erityisesti nuoret kannattajajäsenikseen ja edistäjikseen. Kaikki mainitut ja monet muutkin ilmiöt pyrkivät puolustamaan ihmisyyttä ja elämän tasapainoisen kehittämisen merkitystä.

Maailman tapahtumien mylläksässä on joltakin saatettu kysyä: vieläkö muistatte Karjalaa. Vastaus tällaiseen naiviin kysymykseen voitaisiin pukea vaikkapa Olli Nykäsen laulun sanoihin:

”Te luulette meidän unohtaneen miten kaunis Karjala on, kotiseutu mahtava vaaroineen ja kaipuu pohjaton. Oomme itkeneet, oomme nauraneet, oomme Karjalaa muistaneet”.

Sakkola-Seura ja sen moninaiset tapahtumat ovat olleet Helsingin sakkolalaisille eräs vastapooli, pakotie maailman myllerryksistä. Yhdessäolo usein muistojen merkeissä on ollut tuen antaja elämässä. Vaikeina aikoina on saatu tukea myös toinen toisiltamme. Samalla kun on opittu tuntemaan ystävät ja tuttavat entistä paremmin, on opittu tuntemaan myös itseään. On opittu elämisen taitoa, vaikeinta opittavaa, mitä ihmisellä on: tulla toimeen itsensä ja toisten kanssa.

Sakkola-Seura pääkaupungissa kuvastaa omalta pieneltä osaltaan karjalaista voimaa ja voimannäyttöä. Sama merkitys on satalukuisilla karjalaisseuroilla ympäri maata. Yksinään niiden voima ei ole suuri,

mutta yhtyneenä Karjalan Liittoon niiden voima on mahtava. Sen näkyvin tunnus on Karjala-talo, juhlamme pitopaikka. Karjala-talo on karjalaisen peräänantamattomuuden symboli ja karjalaisuuden temppele. Nurmekseen rakennettu Bomba-kylä on laatokankarjalaisen voiman osoitus. Ja meidän sakkolalaisten Suvanto-Säätiön vuosikymmeniä jatkunut toiminta samoin kuin pitäjälehti Suvannonseutu ovat eri puolilla maata asuvien sakkolalaisten yhdysside ja rientojen edistäjä. Karjalaisten suurjuhla juhla kulkueineen toissa kesänä oli suoritus, mihin mikään muu järjestö tai heimo ei ole pystynyt eikä pysty. Se oli kunnioituksen ja rakkaudenosoitus kotiseutua ja isien työtä kohtaan sekä kiitos kaatuneille isille ja veljille, jotka yrittivät viimeiseen saakka säilyttää meille kotimme. Suurkulkuetta katsellessa tuli samalla ihmetelleeksi sitä tarkoituksenmukaisuutta, jolla eri heimot on Suomenmaahan sijoitettu. Mitenkähän olisikaan käynyt, jos pohjalaiset olisivat aikanaan sijoittuneet itärajalle?

Tänään voimme myös hiukan analysoida itseämme. Tosin voidaan sanoa, ettei kukaan saa esiintyä tuomarina omassa asiassaan. Mutta siitä huolimatta voimme todeta, että sakkolalaisilla niinkuin kaikilla karjalaisilla on yleensä mukautuva ja joustava luonne, välitön samalla. Karjalainen pystyy nopeisiin muutoksiin kuten evakkotiet selvästi osoittavat. Tänään nauru, huomenna kyynel, on karjalaiselle

tunnusomaista. Fyysinen puoli osoittaa meidän nauttivan hyvästä ruoasta, syöme hiukan liikaa, ja kun lääkärit väittävät meidän omissa pitemmän ruoansulatuskanavan kuin muut, on taipumus lihomiseen ja sydäntauteihin olemassa. Juhlassa ei pitäisi sanoa luonteemme huonoista puolista mitään, mutta ketään ei loukanne, jos totean, että joskus voisimme puhua hiukan vähemmän ja keskittyä enemmän omien asioittemme hoitamiseen.

Mitä me olemme muille heimoille antaneet? — Perintötekijämme ovat sekoittuneet moneen heimoon. Seuraavat polvet ovat hiukan erilaisia kuin edeltäjänsä, välittömämpiä, toisilleen läheisempiä, pehmeämmän linjan ihmisiä. Tämä on erittäin merkittävä asia. Useimmilla meistä on ollut kasvattajina suuri sisarusparvi. ”Tihjäs metsäs kasvaat silot puut”, sanottiin Sakkolassa. Tämä pitäisi myös saada siirretyksi eteenpäin.

Uutta vuosikymmentä aloitettaessa pohditaan luonnollisesti myös tulevaisuutta. Tässä juhlassa on nuoria vähän. Nuorimmatkin meistä alkavat olla viisissäkymmenissä.

Kun ajatellaan karjalaisuutta kokonaisuudessaan, sen tulevaisuus on turvattu. Meillä on kansalliseepos Kalevala, joka on suurimmaksi osaksi kerätty rajantakaiselta karjalaiselta maaperältä. Sakkolastakin on siihen saatu ainesta. Larin Parasken säkeet säilyvät kuolemattomina ja aikaa myöten vain kasvavat

KRIS-ANTIKVA

PI 57 53101 Lpr 10 (953-22570)

OSTAA KUOLINPESÄKIRJASTOT, KIRJAT, POSTIKORTIT, YM.

MYY HENGELLISIÄ JA KARJALA-AIHEISIA KIRJOJA, YM. (luettelo ilmaiseksi)

arvossaan. Karjala on edelleen suuri, Kotkasta Nurmekseen ulottuu mie-sie-alue. Mutta Sakkola-Seuralla tämänhetkisestä vahvuudesta huolimatta on sittenkin syytä huoleen. Nuoret, joiden varaan tulevan toiminnan tulisi rakentua, eivät tunne heimoa omakseen elleivät molemmat vanhemmat ole karjalaisia. Pääkaupungissa on tarjolla paljon muita harrastuksia, jotka vetävät enemmän puoleensa. Olisihan Karjalan Nuorillakin paljon tarjottavaa. Omasta perheestä olen kuitenkin huomannut, että nuoret ovat ruvenneet etsimään juuriaan, ruvetaan kyselemään Sakkolan menneistä ajoista, Sakkolan historiakin on jo selailun kohde. Erityisesti sakkolalaisiin sanontoihin sisälty-

vät vanhan kansan viisaudet näyttävät kiinnostavan. Riijuuissä oleville osin sen jo ohittaneillekin pojilleni olen antanut oven rakoon matkaeväitä: ”Pienest akast ei uo ko paistikkaihe kuorijaks” tai ”pien suure kainaluo, musta valkija siv-vuu” ja vielä ”katso ensi emmää, sit varsoa”.

Luulen, että kaikki juhlassa mukana olevat pitävät karjalaisuutta etuoikeutena. Elämämme on ollut ja on edelleen tapahtumarikas iloinen ja suruinen. Jos elämässä ei ole suruja, se ei ole rikas, sillä pelkkä ilo ei elämää kirjoksi tee. Eihän niitä suruja tietenkään kukaan toivo, mutta jokaisen ne kuitenkin jossain elämän vaiheessa tavoittavat.

Mutta nuoriin meidän olisi saatava parempi sakkolalainen kosketus kuin tähän asti. Voisimmehan aloittaa lapsistamme ja useimmat jo lapsenlapsistamme Olli Nykäsen laulun sanoin:

”Ehkä vanhemmat kertovat lapsilleen miten suuri Karjala on, kotiseutu mahtava aavoineen ja Laatokka rannaton. Oomme laulaneet, oomme soittaneet, oomme Karjalaa muistelleet”.

Näin menetellen voisimme viitoittaa tulevaa toimintaamme nuorten suuntaan, jolloin heidänkin ajatuksensa kevään herätessä lentäisivät omiemme lailla Karjalan tuuhettuviin koivikkoihin.

Vunukan saapuesssa

*Hyräilevi hyvillänsä,
laulelevi lorujansa
vunukalle vetreälle
mummovanha mökissänsä:
Sinisilmä, silkkiposki,
tulit tänne tupasehen,
ilontuojaksi ilmaannuit,
elämämme ehtopuolla
sukuamme suurentamaan.*

*Missä vanha vaapahtavi,
siihen nousee nuori polvi,
uusi polvi urkenevi.
Niinkuin vesat vierellemme,
kohoavat keskellemme
lapsenlapset leikkimähän.
Karjalaista kantajuurta,
Suvantolan sukupuuta
oksat yhä ylenevät.*

*Toivon laulut lapsoselle,
sinisilmälle sanaset!
Ettei virret vähenisi,
eikä loppuisi loruilut,
Vanhan väen vaipuessa,
laulajain lakastuessa.*

ELSA TUOKKO

Karjalais-mummon kehtolaulu

*Uuvu uneen pienokainen!
Rakas käsi soutaa.
Isoäiti satumaasta
kehtolaulun noutaa.*

*Uuvu uneen kultakutri,
hämyvaippaan hienoon.
Valvoo silmä rakastava
unta lapsen pienen.*

*Uuvu uneen silkkiposki!
Iltatuuli nukkuu.
Tummaan tuutuun hiljaisena
metsän humu hukkuu.*

*Uuvu uneen tähtisilmä,
päivän koittoon herää.
Elon ensitaipaleelle
uutta voimaa kerää.*

*Uuvu uneen pienokainen!
Unen pursi noutaa.
Isoäiti vunukkansa
unen maahan soutaa.*

ELSA TUOKKO

Emon osa

*Kantaessa kaunoistani,
rinnan alla riipuitaissa,
Taivaan Taatolta anelin:
Ota lapsi suojahasi
elon tuulen tuivertaissa,
rakehissa rajuilman.*

*Varttui lapsi hoivissani,
leikitteli lemmikkinä.
Kukkapellolla kirmaili,
metsämailla matkaeli.
Kasvoi lapsi kaunihiaksi,
kohoeli korkeaksi.
Emon päätä ylemmäksi
kiertyivät kutrit kiharat.*

*Jäivät taakse lapsen leikit,
pihapiirin pyörimiset.
Katse kääntyi kauemmaksi,
tähtiä tähyämähän,
kuuta kurkistelemahan.
— Levitti leveät siivet,
kulki kauaksi kodista.
Emo itki ikävänsä,
kaipaustansa kujersi.*

ELSA TUOKKO

Sotavankina omassa kodissaan 1939—40

Kerron sisareni anopin kokemuk-sista ajalta hänen ollessaan sotavan-kina kodissaan Raudun Joussein kylässä.

Sodan syttyessä sieltä jouduttiin pakenemaan kuin palavasta raken-nuksesta. — Elämä oli pelastettava, kaikki muu oli jätettävä taakseen katsomatta. Sisareni vanhin lapsi oli puolen km päässä tädin luona, mutta häntä ei voitu hakea perheen-sä mukaan.

Noin yhdeksän vaiheilla laantui ampuminen hiljaiseksi, näin tuntui ainakin Riiskan kohdalla. Jousse-län ihmiset olivat ehtineet silloin Raajun kylän kohdalle. Täällä oli sisareni anopille hänen kälynsä esit-tänyt, että lähdetään hakemaan leh-mät navetasta, kun tilanne rauhoit-tuu. Ja niin tämä Jalometsän Kati sai sisareni anopin Painokankaan Katin myöntymään tälle ajatukselle ja he lähtivät takaisin Jousseille kä-vellen 12 kilometriä, mutta eivät raaskinneetkaan lähteä talosta kuin havumajasta, vaan päättivät levätä yön yli kotona, sillä seitsemissä-kymmenissä olevat ihmiset tunsivat taakkansa kaikinpuolin raskaaksi. Niin he jäivät yöksi kotiin ja vasta aamulla lähtivät karjan kanssa koh-ti tuntematonta kohtaloaan. Mutta kun he pääsivät vain muutaman ki-lometrin päähän niin siellä olivat jo venäläiset sotilaat edessä ja matka loppui siihen paikkaan. Jalometsän Kati haavoittui jalkaan, sen olivat venäläiset sitoneet. Kolme vuoro-kautta he saivat olla tutkittavana heinäladossa ja sitten saivat asettua asumaan Jalometsän taloon. Kar-jan he saivat pitää omanaan. Palke-alasta tuotiin eräs äiti viisitoista-vuotiaan poikansa kanssa samaan

kolhoosiin, joten heillä oli seuraa toisistaan.

Ensimmäinen kuukausi kului it-kiessä, kertoi sisareni anoppi. Siinä mäessä olivat tykit venäläisillä ase-missa josta ampuivat Taipaleehen. Ei voinut nukkua, koska sänky hei-lui tärinästä. Mutta ihminen tottuu kaikkeen. — Emme jaksaneet enää itkeä, eikä pois lähtöä voinut ajatel-la... Niin me aloimme tehdä käsi-töitä, kehrätä villaa ja pellavaa. Joussein kylä oli pieni, vain yksi-toista taloa, mutta ne oli hyvin hoi-dettuja sisältä ja ulkoa.

Jokivarren Mikon talossa oli ve-näläisten esikunta. Se talo oli ra-kennettu atrium-tyyliin ja suuri lasi-veranta edusti rikkautta.

Alussa ne venäläiset ottivat meil-tä ruokatarpeet miten meinasivat, mutta sitten tuli suomea puhuva up-seeri, hänelle me kerroimme itkien tilanteen.

— Älkää mummot itkekö, minä annan teille sellaisen paperin, että jos sotilaat tulevat vielä sisälle, niin näyttäkää tätä, silloin he lähtevät pois. Sitten hän sanoi vielä: — Jos ne tekee jotain laitonta tulkaa mei-dän esikuntaan ilmoittamaan.

Kerran venäläiset ei meinanneet poistua, vaikka Jalometsän Kati näytti sitä paperia. Mutta silloin Kati hyppäsi tasajalkaa ja karjaisi: — Ulos! Minä olen isäntä! — Ne meni ja pani riihen lämpiämään, mutta Kati otti lapiolla lunta ja heitti uuniin ja ajoi kaikki riimestä pois! Silloin ne meinasi ampua hä-net!

Sisareni anoppi kertoi, että heillä oli viety karstattu villasäkki peruna-kellariin. Hän meni hakemaan vil-

loja, mutta ne oli viety. Minä pyy-sin kälyni mukaan ja mentiin esi-kuntaan ilmoittamaan villojen ka-toamisesta.

— Älkää surko, kyllä ne löyty-vät. Puna-armeija on rehellistä vä-keä, kyllä ne löytyvät ja saatte vil-lanne takaisin.

Sitten ne alkoivat kysellä, että millaisia herroja täällä asui, kun on näin hienot paikat ja hyvät talot?

— Ei täällä asunut kuin köyhiä talonpoikia, me sanottiin.

— Asuuko Suomessa talonpoika näin hienosti, ne ihmetteli.

Meillä oli onnea siinä, kun sillä Palkealan äidillä oli poika mukana ja hevonen. Oma hevosemme oli ar-meijassa. Poika ajoi meille heinät ja polttopuut. Meillä oli viisi lehmää, siat, kanat. Ruokaa oli kylliksi. Me saimme voilla vaihtaa venäläisiltä ryyniä ja melkein kaikkea muuta paitsi sokeria. Joka aamu sotilaat kävivät katsomassa onko meillä ol-lut suomalaisia sotilaita vieraina, heinäkasatkin pistelivät pistimil-lään.

Minä odotin villojani. Kaksi viik-koa oli kulunut kun sotilas toi villa-säkin. Se piti paikkansa, se rehelli-syys! Mutta villalevyjä oli pidetty saappaissa rätтинä, joten ne oli va-nuneet, mutta minä karstasin ne uu-destaan ja kehräsin langaksi...

Sisareni samaan aikaan kirjoitti minulle Jokioisista, että rintamalle oli pudotettu lentolehtisiä, missä oli meidän mamma ja Jalometsän Kati tuvan rappusilta otetussa kuvassa.

Olisiko niin, että he elävät? Sillä alla lukee: Heillä on hyvä olla ja he odottavat perheitään kotiin.

Heille kerrottiin sodan loppumi-nen ja vankien palautus.

— Voi sitä odotusta, milloin pää-semme lähtemään? Tämä ajatus oli vain mielessä. Lupasivat, että saam-me karjan viedä mukanamme ja 170 kiloa tavaraa.

Aika kului, ei vain kuulunut meille hakijaa.

Me laitoimme perunaa maahan,

Kultainen nuoruus

*"Virta vierii verkalleen
kauas kohti merta.
Sinne, sinne aaltoiset
katoaapi kerta."*

Merta kohden ne vierivät Saijenjoenkin vedet. Ensin Vuoksen, Laatokan kautta Nevajokea Suomenlahteen, siitä Itämereen, Pohjanmereen. Ja sitten voikin jo sanoa: "Minne käy tuulen ilmassa tie, minnen myrsky merien aallot viimeinkin vie?" Kun seisoin vuosia sitten Nova Sestian Luneburgin rantatöyräällä katsellen keinuvia maininkeja Atlantin ulapalla. Ei ollut tuulta, ei aaltoja. Vain mainingit vyöryivät rantakallioihin valtavalla voimalla,

kylvimme viljaa ja odotimme pääsyä.

Sitten tulikin pikku auto, silloin me juostiin sen luo ja siinä oli tuo suomea puhuva herra...

Me itkimme ja pyysimme päästä Suomeen.

Tälle herrallekin tuli kyyneleet silmiin ja hän vakuutti, että pian pääsette.

Kahden viikon kuluttua tuli kuorma-auto hakemaan. Mukaan saimme 70 kg tavaraa. Otimme etupäässä ruokatavaraa, voita ja jauhoja, mutta kun tulimme Suomeen meiltä otettiin kaikki pois, vain korttiannokset saimme pitää ja kaksi viikkoa karanteeria!

Kun pääsimme omaistemme luo, niin lehtimiehet tulivat ja kyselivät, että mitä ne venäläiset teiltä ottivat? Niin me sanoimme: — Ei mitään, mutta suomalaiset ottivat kaikki!

Siihen loppui haastattelu!

Vankien mielen ilmaisen ja katkeruuden voi kyllä ymmärtää asettumalla heidän kohtaloonsa.

Anna Lamppu



Klaudia Pelkinen Saijenjoen rannalla keväällä 1929.

niin että pärskeet vaahdoten kohosivat kymmenisen metriä korkealle. Rannalla olikin varoitustauluja: "Varokaa tyrskyjä!" Muistan kuinka ajatuksissa välähti Saijenjoki kuin tuhannet kilometrit olisivat olleet pois pyyhittyjä ja joki siinä vierellä, jonka makea vesi oli sekoittunut meren suolaiseen ja yritti tervehtiä minua lentävinä pisaroina kostuttaen kasvoni. Oli ihmeellinen tunne: "Yli meren, yli meren tervehdin Sinua kotimaa, kaukainen kotimaa, synnyinmaa..." Tuo tuttu laulu kaikui korvissani. Ja näin sieluni silmillä nuo kauniit nuoruusajan seudut.

"Nuoruudelle minä virteni viritän", oli Linnankosken ylistys. Tahtoisin nyt lukea sen uudelleen. Nyt ymmärtäisin. Silloin nuorena ihmettelin, sillä nuoruuteni oli täynnä pelkoa ja huolta. Varsinkin pelkoa. Sitä oli paljon. Onnelliset ovat nuoret, jotka saavat kasvaa vanhempiensa turvallisessa, rakastavassa kurissa.

Usein kävin Peto-ojan takana olevalla metsä- ja niittymailla kävelemässä ja istuskelemassa. Siellä tunsin ihanaa rauhaa — korven hiljaisuutta. Ei ollut joella kiirettä. Hiljaa, äänettömästi eteni niittyni kohdalla.

Rantatöyräät heijastuivat jokeen. Nuo ihanat maisemat koin keväällä, kun käki kukkui ja tuhannet lintujen äänet täyttivät ilman. Vuokot valkoiset, isot, tuoksuvat. Kosteikon rentukat olivat kookkaampia, rehevempiä kuin missään muualla. Rannalla kukkiva tuomi ja koivun lehtien tuoksu! Kypsan kesän lämmän henkäys kun monenlaiset kukat ja yrtit kilpaa kaunistivat niityn ja lehdot. Syksyn marjat, sienet ja maahan putoilevat keltalehdet. Kaiken muistan...

Rannoille uitoista jäljelle jääneet Ahlströmin tukit eivät joen ja ympäristön kauneutta himmentäneet. Joki ei ollut hyödytön. Se oli tehnyt tehtävänsä: Kuljettanut tukit maailman markkinoille. Ja olihan Saarnioistenkoski joka tuotti sähköä. Minunkin niityn kohdalla oli pieni koski, joka ei jäänyt talvellaan ihan tarkkaan. Tuo pyörre oli itäisennapurin rajalla.

Tuon kuvan otti minusta ystäväni, joka on jo kauan nukkunut nurmen alla. Hänellä oli suuri merkitys elämässäni. Yhä muistan ja kunnioitan. Ja kiittäen kaikesta hyvyydestä mitä sain osakseni.

Hyvä oli kultainen nuoruusaika — kaikesta pelosta huolimatta.

Klaudia Pelkinen

Sudenhäntä

Sehän oli lapsuuteni ja nuoruuteni kotipaikan nimi. Ihan hyvä siellä oli asua, se oli kappale kaunista Kannasta. Näin jälkeen monien vuosien nimi tuntuu hassun huvittavalta. Muutimme Lapinlahdesta Sudenhäntään vuonna 1926.

Kyläksi tätä paikkaa ei voinut sanoa, verrattuna Rajamäkeen ja Röykkylään. Matkaa Sudenhännästä näihin kyliin oli noin kaksi kilometriä Kiviniemeen päin ja Suvannon rannan suuntaan.

Vastasuuntaan Mönköön ja Ojaniemeen oli saman pituinen matka. Sudenhännässä oli vain kolme taloa.

Johannes Sipiläisen talo oli vauras ja isot asuinhuoneet, maanviljelysvaltainen tila. Lisäksi maanviljelyksen ja karjanhoidon rinnalla isä Johannes ja Vilho-poika välittivät porsaita — niitä kuuluja Sakkolan rotuporsaita, joita kävivät kaupalla

kautta Suomen. Näistä porsaista tuli tunnetuksi tuolloin Sakkola, raja-pitäjä, joka vieläkin porsaspitäjänä muistellaan.

Toinen talo oli Matti Sipiläisen. Mattia kutsuttiin naapurien kesken "vanha setä". Hän saavutti kunnioitettavan korkean elonpäivien määrän, 82 vuotta.

Hänestä jäi lapsen mieleen sellainen vanhan ja hyvän sedän kuva.

Matti Sipiläinen oli maanviljelijä, mutta erikoisesti hyvä ja tuottava oli hänen puutarhansa. Tämä puutarha oli aidattu korkealla ja tiiviillä pystyaidalla, esteeksi "omenavoroille" ja viattomille pupujusseille. Aita suojaasi kovilta tuulilta myöskin näitä tuottoisia omenapuita.

Syyskesällä kun omenasato alkoi kypsyä, niin vanha setä tulla töpsytti meille Ahopellon poikki — "tuon

vanhan veräjän". Käsivarsillaan oli hänellä pieni "naperkkakori". Kun näimme sedän tulevan, niin tuli meille lapsille jo hyvä mieli, sillä tiesimme, että "naperkassa" oli ne maan makoisat omenat: Sokeri Mirona, Valkeakuulas ja punaposkiset Kanelit ym.

Setä oli myös kuuluisa katajatois-tään ja pääsimme joskus sedän puuverstaaseen. Siellä tuoksui kataja. Kiulut, saavit, "voilahantkat" olivat kaikki taidolla tehty. Eivät varmasti "mehineet".

Kolmas oli Tuomas Kuparisen talo, joka oli korkealla mäellä ja suuren kuusen katveessa.

Näköala pihasta oli kaunis ja avara. Yli Suvannon kirkon puolelle. Vastarantaa sanottiin Virkinrannaksi. Suvanto-järvi oli siitä erikoinen, että se oli pitkä ja kapea (ja on vieläkin). Niinpä hovinkyläläiset ja petäjärveläiset tarvitsivat kesällä ylisoutajaa — asioidessaan Kirkonkylässä.

Kyllä laivakin kulki, "Saimaa" -nimisen muistankin, mutta eihän aikataulu kaikille sopinut. — Niinpä isäni "völjäsi" ja oli aina valmis lähtemään yöllä tai päivällä soutamaan yli Suvannon. Tuomas tunsii ilmavirrat ja pohjavireen — milloin milläkin tuulella ja varmuudella oli airoihin tartuttava.

Veneiden piti olla "vakovat".

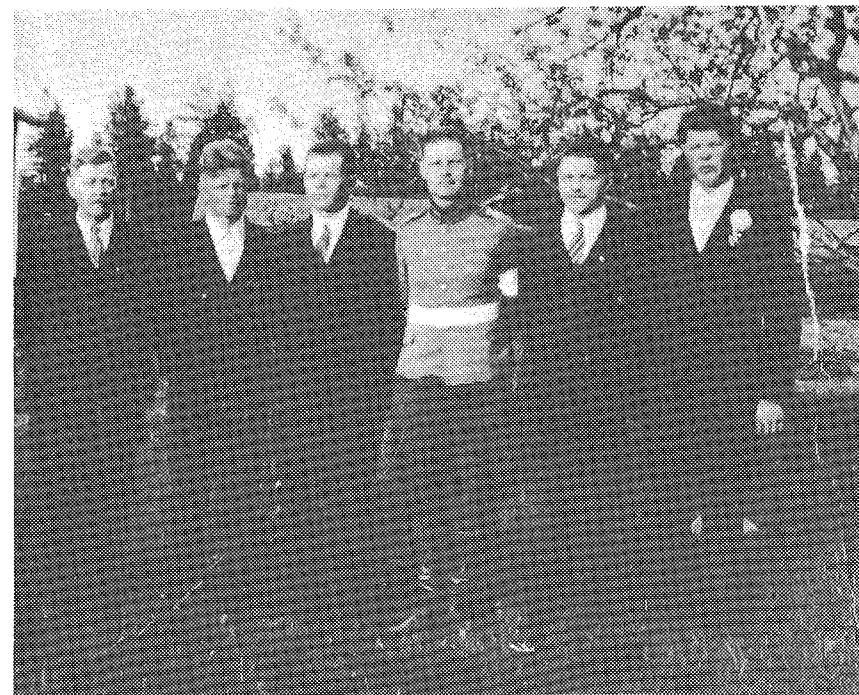
Kotona oli iso tupa joka talveksi muuntui veneveistämöksi. Iivari-veljeni käsistä syntyivät veneet, kirkko- ja työreet ja kaikki mitä koti-taloudessa tarvittiin puusta tehdä.

Maanviljelyksen ohella isä teki suutarintöitä, etenkin talvella jäi aikaa — ja tulevassa surisi "vokki" ja kevätpuolella paukkuivat kangaspuut.

Näinhän oli niin monessa muusakin talossa — elettiin luontaistaloutta.

Se oli silloin, kun Sudenhäntä oli lapsuuteni ja nuoruuteni paras paikka.

L N



Tuomas Kuparinen kotipuutarhassaan 1.6.1936. Pojat isästä oikealle: Väinö menehtyi sodassa, Iivari ent. värитеhtailija ja muurari Hinnerjoki, Eino musiikkimajuri evp Turku, Arvi suutarimestari Lahti ja Kaino maanviljelijä Sysmä. Veljessarjasta on elossa vain Iivari Kuparinen.



Suikkaset perhekuvas: Nikolai, äiti Elisa, tuntematon, toinen rivi Aaro Luukko, Elina Luukko os Suikkasen, Viljami, kirjoittajamme Maire Salmela os Jantunen ja paimenpoika Tauno Karja.

Olin paimentyttönä ja piikana Petäjärvellä

Olin 12-vuotias kun minut vietiin Petäjärvelle paimentytöksi. Meidän naapurin tyttö oli naimisissa Petäjärvellä ja hän tuli käymään kotonani ja sanoi, että siellä olisi minulle hyvä paikka ja niin minua lähdettiin viemään Suikkasen taloon. Hyvä palveluspaikka se olikin. Talossa oli emäntä, tytär Elina, pojat Nikolai ja Viljami.

Kun menin heille, niin minua oli siihen saakka kutsuttu Elinaksi, mutta kun talontytär oli Elina, niin he kysyivät, että eikö minulla ole toista nimeä? Sanoin, että olen Maire Elina. Ja niin minun nimeni muuttui Maireksi. Aamulla alkoi paimenen työ, kun lähdin aamulla lehmien kanssa metsään, sillä siihen aikaan paimennettiin lehmät "väljämetsässä".

Emäntä laittoi minulle hyvät eväät: Keitti kananmunia ja sain

pullaa, mikä siihen aikaan oli hyvin harvinaista. — Eihän me kotona saatu kaikkia herkuja, kun meitä oli 6 lasta ja isä kuoli minun ollessa 8-vuotias, eikä siihen aikaan saatu mitään avustuksia. — Sitä mukaa saimme lähteä, kun aloimme kyetä paimeneksi ja likkatyöksi.

Eihän minulla siellä metsässä ollut muuta paimentamista kuin juna-rata. Sitä täytyi paimentaa, ettei lehmät päässeet radalle. Aamulla kotoa lähtiessä lehmien kanssa, kun pääsin Pursiaisen kohdalle, niin siinä yhtyivät joukkoon Pursiaisen lehmät ja paimenet. Heiltä kävivät Leo, Lauri ja Pauli, milloin olivat kaikki tai toisin päivin vuoroon ja sitten oli vielä Kalloksen Antin Mari, hänellä oli vain yksi lehmä.

Hauskaa meillä oli, kun meitä oli niin monta. Minä joskus paimensin Marin lehmän, josta hyvästä hän

toi minulle pullaa palkaksi ja muistan aina kuinka hyvää ja makeeta se Marin pulla oli.

Marilla oli aina vesikannu mukana, milloin hän oli paimenessa. (Hänessä taisi olla sokeritauti, kun häntä aina janotti?) Muistan aina ne Paulin eväät: Hän kaiversi leivän sisuksen pois ja laittoi voita täyteen.

Pursiaisen poikien kanssa me vietettiin monta hauskaa hetkeä. Kun paimenesta päästiin kello 4 (16) jälkeen pois, kun meni viimeinen juna Rautuun, niin me saimme lähteä kotiin ja illalla me pelattiin milloin mitään pelejä keskenämme. — Lehmät tulivat illalla omia aikojaan lypsylle.

Suikkasen perhe olivat hyviä ihmisiä ja pitivät minusta hyvää huolta, hoitivat kuin omaa lastaan. He olivat kaikki kouluja käyneitä ja siksi opin heiltä paljon elämäni varten.

Nikolai oli käynyt maamieskoulun ja sain häneltä oppia maatalouteen. Elina kävi minun aikani emäntäkoulua ja sain hänet kuskata aina maanantaiaamuna koululle ja hakea lauantaiaisin illalla kotiin. Minusta oli mieleistä hommaa kun sain hyvällä hevosella ajella. Nikolai opetti minut ajamaan ja valjastamaan hevosen, joten pärjäsinkin yksinänikin. Emäntäkoululla sain käydä katsomassa vaikka joka so-pen, ei minua kukaan kieltänyt tutustumisesta kouluun. Vaikka ne reissut olivatkin mukavia, niin toisaalta pelkäsin kovasti Mustsurman mäkiä, ne oli niin jyrkkiä ja mutkaisia, lisäksi hevonen oli hurja menemään. Siksi aina pelkäsin niissä mäissä, että koska ollaan rotkossa, mutta aina niistä hyvin selvisin.

Viljami oli käynyt veistokoulun Pyhäjärvellä.

He olivat välittömiä ja mukavia ihmisiä ja meillä oli aina jotain viatonta leikkiä. Kevät kun tuli ja pihamaa suli, niin yhdessä pelattiin palloa ja juostiin kilpaa.

Nikolai opetti minut pyörällä aja-

Isä-Juhanan muistoksi

maan ja niin olen ajellut tähän päivään asti.

Kun sattui soitto "tuuri", niin silloin soitettiin. Nikolai soitti urkuharmoonia ja Elina soitti viulua ja kun joskus pyhäiltä tuli nuoria taloon, niin kengät pois jalasta ja sukkasillaan tanssimaan Suikkasen peräkamariin, kun siellä oli korkkimattolattia, niin piti kengät heittää pois.

Olen monesti ajatellut silloista Suikkasen emäntää, että kuinka hyvä ihminen hän oikein oli. Kun minä menin heille niin hän otti minut nukkumaan viereensä sänkyyn, eikä koskaan valittanut, vaikka vanhan ihmisen uni on herkässä ja minä nuori tyttö potkimassa vieressä. Hän piti minua vieressään, kunnes tulin aikuiseksi. Olin heillä monta vuotta. Elina meni minun aikani naimisiin Aaro Luukon kanssa ja häät oli komeat. Siellä soitettiin ja tanssittiin, sekä tarjottavaa riitti.

Kun Elina meni naimisiin ja emäntä oli jo hyvin vanha, niin minä olin sitten talossa tärkeä henkilö. Sillä vieraita kävi paljon, kävi konsulentteja ja pidettiin kaikenlaisia kurseja. Minä jouduin aina päsäsaamaan kaikkia naisia ja herroja, niinkuin Elina oli minua opettanut. Kerrankin yksi konsulentti kysyi: "Olenko käynyt emäntäkoulun", kun osasin hänen mielestään niin hyvin passata.

Heillä ollessani kävin myös rippikoulun Raudussa, kun olin rautulainen. Elina oli silloin kotona kun kävin rippikoulua ja hänelle syntyi syntymäkotonaan pieni poika. Kun tulin takaisin rippikoulusta niin hän sanoi minulle: "Sano nyt Maire minkä hän antaa nimeksi tälle pojalle?" Niin minä sanoin: "Laita Niilo!" Tämä oli minusta kaunis nimi ja Niilo siitä pojasta tulikin.

Ja meistä oli vanhan emännän kanssa Niilo niin hyvä lapsi, että emme olisi raaskineet yhtään lähteä hänen läheltään pois. (jatkuu)

Maire Salmela

Ihmistä, joka elämänsä aikana on pystynyt ja onnistunut aikaansaamaan jotain sellaista, josta yhteiskunta saa olla hänelle kiitollinen, sanotaan suurmieheksi. Hänen työtään sekä saavutuksiaan muistetaan vielä kuolemansa jälkeenkin. Usein vainajan 100-vuotissyntymäpäivääkin kunnioitetaan ja juhli-taan.

Harvoin kuitenkin muistetaan ns. maan hiljaista, jotka omilla edellytyksillään, rehellisellä työllä, uuras-tuksella ja uhraavaisuudella ovat tätä maata rakentaneet. Niin suuria uhrauksia, joihin meidän karjalais-ten vanhempamme olivat joutuneet, ei Isänmaamme historia muita tunne. Näiden vainajien muistaminen rajoittuu luonnollisesti vain omaisten piiriin.

Eräs näistä "maan hiljaisista" oli Kirkonkylän Luprikkalassa 20. 3. 1882 syntynyt mv. Juho Apronpoika Lopenen. Hän kuoli Pirkkalassa v. 1946. Lapset kunnioittivat

isän syntymän 100-vuotispäivää koontumalla lyhyeen muistotilaisuuteen hänen ja Äiti-Emilian hautakummulle Pirkkalaan 20. 3. 1982.

Isämme oli luonteeltaan enemmän hiljainen, harkitseva ja leikkisä. Ei erikoisen kiireinen lähties-sään, mutta työnteossa ei monikaan pysynyt hänen rinnallaan. Hän oli kätevä käsistään, vahvatekoinen ja voimakas. Naapurin miehet sanoivatkin, "jot Juhanall o kolme miehe voimat". Hänen hartioitaan ei ollut kukaan "kastanut" lattiaan, vaikka useat olivat sitä yrittäneet. V- ja u-seura Jäntevän perustamisen alkuvuosina hän urheilikin. Paimonnostossa hän nosti "Suomen Rekordin" (ennätystuloksen), mutta sitä ei voitu vahvistaa viralliseksi, koska kilpailu käytiin liian pienissä puitteissa. Hän seurasi ja tuki aina nuorison kilpailuja sekä muita harrastuksia. Kilpailuhenkeä ei häneltä puuttunut myöhemminkään. Kun me pojat voimistelun ja muun ur-



Muistohetki Juho ja Emilia Lopenen hautakummulla Pirkkalassa 20. 3. 82, isän 100-vuotissyntymäpäivänä. Vas. Janne, Erkki, Ilmari, Sylvi, Veikko ja Pertti. Joukostamme puuttuvat vanhin sisar Aili (k. 1980) ja nuorin sisar, USA:ssa asuva Heli.

heilun ohella aloimme harrastaa ampumista kilpailumielessä eikä ollut paikkaa, missä harjoitella, niin Isä-Juhana lahjoitti Suojeluskunnalle ampumarata-alueeksi n. 2 ha keskeltä parasta metsää kirkon ja Suvannon välimaastosta. SK rakennutti siihen ajanmukaisen ampumaradan, ja hyviä tuloksiakin alkoi syntyä.

Ainoana poikana isältään perimällä tilalla ja lisämaita ostamalla sekä uudismaita raivaamalla hänestä tuli vauras maanviljelijä. Tällä "Jukolan" tilalla hän monitaitoisena Äiti-Emilian kanssa kasvatti 3 tytärtä ja 7 poikaa. "Huumormiehenä" Isä-Juhanalla oli tapana vuosien takaisille tutuilleen vastata näiden udellessa hänen perheensä kokoa, että "miull o seitsemä poikaa ko Jukolass ja joka pojall kolme sisarta". "No on siull perettä", oli tavallisesti utelijan ensimmäinen kommentti.

Kun v. -39 alkoi vuosia kestänyt sota, niin he joutuivat luovuttamaan viisi poikaansa etulinjoille. Heistä kolme palasi, mutta kaksi nukkuu pitäjän toisten sankarivainajien kanssa Sakkolan Sankarihaudassa. Tämäkään ei vielä riittänyt, vaan kovia kokeneen Karjalan kansan tavoin vanhempammekin joutuivat luovuttamaan kaiken, elämänsä aikana saavuttamat työnsä tulokset. Ehkä menetyksistä ja evakkoelämästä johtuen isänkin, vahvan miehen elämänlanka katkesi tavallista varhaisemmassa vaiheessa.

Me jälkipolvi tulemme aina suurella kunnioituksella ja kiitollisuudella muistamaan vanhempaimme sekä meidän että Isänmaamme hyväksi tekemää elämäntyötä.

Koko sisarusparven puolesta

Janne ja Veikko



Aino ja Eero Kuisma.

Tasavallan presidentti on myöntänyt Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan I luokan mitalin kultaristein Aino Kuismalle os Kääriäinen.

Aino Kuisma on syntynyt Valkjärven Korpjojan kylässä. Solmittuaan avioliiton vuonna 1942 Eero Kuisman kanssa tuli hänen kotikyläkseen Sakkolan Lupra.

KUOLLEITA

Maria Nuora os Koiranen syntyi 22. 1. 1882 Sakkolan Purpuassa, kuoli 18. 4. 1982 Riihimäen terveyskeskuksessa. Viimeinen kotikylänsä oli Sakkolassa Petäjäjärvi.

Anna Kekki syntyi 25. 1. 1896 Sakkolassa, kuoli 7. 4. 1982 Huittisten aluesairaалassa. Entinen kotikylä Sakkolan Haparainen ja viimeinen kotipaikka Punkalaidun.

Aino Hirvonen os Lopenen syntyi 5. 9. 1897 Sakkolassa, kuoli 7. 4. 1982 TAYKS. Hänen asuinpaikkansa Karjalassa oli myös Metsäpirtti. Viimeinen kotiosoite Suorama.

Johannes Tikka syntyi 14. 6. 1902 Sakkolassa, kuoli 30. 3. 1982 Salossa.

Väinö Kotti syntyi 25. 4. 1905 Sakkolassa, kuoli 13. 3. 1982 Kalvolassa. Asuinpaikka Sakkolassa oli Kottilan kylä.

Saima Maria Pitkänen os Huuska syntyi 30. 4. 1905 Sakkolassa, kuoli 18. 3. 1982 Lempäälässä. Hänen kotipaikkansa Sakkolassa oli Haitemmaa.

Väinö Ilmari Jortikka syntyi 27. 11. 1908 Sakkolassa, kuoli 7. 4. 1982 kotonaan Vilppulassa. Entinen kotipaikka oli Sakkolan Kaarnajoki.

Monien muuttojen jälkeen Kuisman perhe on asunut Hyvinkäällä vuodesta 1947. Perheeseen on syntynyt 10 lasta, joista esikoispoika on siunattu aikanaan Sakkolan kirkon hautausmaahan. Toiset lapset ovat kasvaneet ja koulun käyneet Hyvinkäällä ja ovat jo nyt työelämän piirissä.

Kunniamerkki luovutettiin äitienpäivänä 9. 5. 1982 Valtioneuvostossa järjestetyssä juhlassa.

Aino Kuisman aviopuoliso Eero Kuisma sai Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan I luokan mitalin kultaristein 6. 12. 1975.



Kuvassa 4 sukupolvea, jotka on lähtöisin Sakkolan Rönkkylästä. Lempi Pitkänen os Nuora, Helvi Kossi os Pitkänen, Tuula Laaksonen, Taina ja Kari Laaksonen. Valokuva 30. 5. 1981.

UUSIIN TEHTÄVIIN...

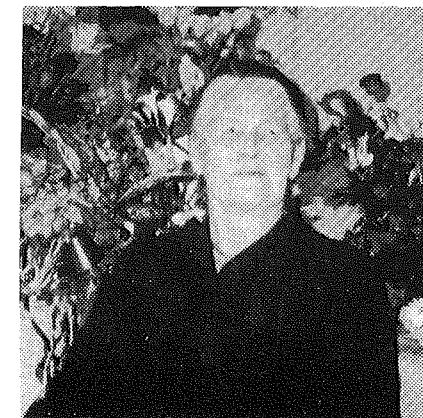
Majuri Yrjö Antero Rytty on siirretty päivämäärällä 1. 4. 1982 Pääesikunnan taisteluvälineosaston asetöimiston toimistoesiupseeriksi.

Edellinen toimipaikka oli Pohjois-Karjalan Patteriston aliupseerikoulun johtaja.

Majuri Yrjö Rytty on kotoisin Vesilahdesta ja vanhempansa Helin ja Kaino Rytty Sakkolan Hovinkylästä.

VEIKKO SOKURA
Erikois-
hammasteknikko
TAMPERE
Mäkipääkatu 39—41 II kerros
Puh. 56615

Vuosia täyttäneitä



80 vuotta täytti 22. 4. 1982 Amalia Hartikainen os Kiuru Vesilahden Korpiniemessä, jossa hän asuu poikansa luona. Hän osallistuu vieläkin sotainvalidien naisjaoston, diakonia, marttojen ja äiti-kerhon toimintoihin.

Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Hovinkylä.

75 vuotta täytti 23. 4. 1982 Väinö Kekki ja 70 vuotta 20. 2. 1982 aviopuolisonsa Saima Kekki os Henttonen Vilppulassa. Entinen kotipaikkansa oli Sakkolan Kaarnajoki.



70 VUOTTA täytti 11. 5. 1982 mainoshoitaja, graafikko Eka Karppanen Vantaalla. Syntymäkylä oli Sakkolan Rönkkylä.

Hän on avustanut piirroksin, kuvalaatoin ja kirjoituksin Suvannon Seutua yli 20 vuotta. Kiittäen toivomme yhteistyömme jatkuvan vielä vuosikymmeniä.

70 vuotta täytti 13. 5. 1982 Alma Jortikka os Ukkonen Vilppulassa. Entinen asuinpaikka Sakkolan Kaarnajoki.



50 vuotta täytti 29. 4. 1982 maanviljelijä Aaro Viskari Lempäälän Kuljussa. Hän on syntynyt maanviljelijän poikana Sakkolan Haparaisissa.

Jo lapsuusvuosinaan joutui hän jättämään kodin ja kotiseutunsa ja

siirtymään sodan jaloista turvallisemmille alueille. Monia vuosia kestänyt evakkotaival päättyi Lempäälän Kuljuun.

Varsin nuorena, isänsä kuoleman jälkeen, joutui hän ottamaan isänsä tehtävät käsiinsä. Tätä tehtävää on hän hoitanut kaikella taidolla ja tarmokkuudella.

Avioliiton solmiamisen jälkeen hän rakennutti itselleen uuden asuinrakennuksen ja myöhäisemmässä vaiheessa täysin ajanmukaisen navettarakennuksen ja kasvatti runsastuottoisen karjan.

Myöhemmin tietyt pirstoivat pahasti hänen tilansa, mutta tämä ei miestä masentanut, hän osti lisämaata naapureiltaan. Tilan tuottoa on hän kohottanut voimaperäisellä lannoituksella ja salaojituksella. — Sivusta katsoen tuntuu siltä, että kaikki on tehty mitä tehtävissä on ollut.

Tekevällä miehellä töitä riittää myös kodin ulkopuolella, sillä varsinaisen elämäntyönsä ohella on hän toiminut monenlaisissa kunnallisissa ja seurakunnallisissa luottamustehtävissä.

Karjalaisuus on hänelle hyvin läheinen asia. Karjalaista aatteellista toimintaa hän on toteuttanut jo nuoruus-vuosinaan Haparaisten nuorisoseurassa, sekä myöhemmin Suvanto-säätiön valtuuskunnassa ja Lempäälän Karjala-seuran toiminnassa. Joissa tehtävissä hän toimii edelleen.

Suuri ja ansiokas on, Aaro, Sinun elämäntyösi. Suuri oli myös ystävien joukko joka omaisten lisäksi tahtoi tuoda vilpittömän onnen toivotukset miehen ikään ehtineelle miehelle.

Suvanto-säätiö

Suvanto-säätiö tulee syksyllä täyttäneeksi 35 vuotta. Vuosikokouksessaan säätiön valtuuskunta päätti juhlia merkkivuottaan yhdessä Sakkolan Sotainvalidikerhon kanssa syksyllä, jolloin viime mainittu täyttää 40 vuotta. Yhteinen juhlatilaisuus pidetään Tampereella. Juhlan ajasta päätetään tarkemmin yhteisessä neuvottelussa.

Käytiin pitkä keskustelu valmistumisillaan olevan kylähistorian monista kysymyksistä. Teoksen toimittaja FK Hannu Paukku olettaa teoksen valmistuvan syyspuolella. Edellä mainittu juhla pyritään soveltamaan siten, että kylähistoriateos voitaisiin esitellä samassa tilaisuudessa.

Kokouksen puheenjohtajana toimi Eero Kurikka ja hänet valittiin edelleen valtuuskunnan puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi samoin Uno Pulakka.

Valtuuskunnan pitkäaikainen, ansiokkaasti toiminut, valtuuskunnan jäsen Olli Laamanen sai pyytämänsä eron valtuuskunnan jäsenyydestä heikentyneen terveytensä takia. Olli Laamanen kutsuttiin Suvanto-säätiön kunniajäseneksi. Hänen tilalleen valtuuskuntaan valittiin Pertti Lopenen Pirkkalasta, varamiehenään Risto Jääskeläinen.

Muut valtuuskunnan jäsenet ovat: Samppa Viskari Orivedeltä, Helmi Uosukainen Nokialta, Aimo Kuisma, Aaro Viskari ja Esko Kallonen Lempäälästä, Soini Patja ja Toivo Ukkonen Punkalaitumelta, Martti Karonen Tampereelta ja Yrjö Raaska Vesilahdelta.

Puheenjohtaja totesi säätiön menettäneen kuoleman kautta pitkäaikaisen hallituksen jäsenen Tauno Huuskan, joka oli ollut lämmin sakkolalainen ja monipuolinen osallistuja säätiön toiminnoissa. Hänen muistokseen vietettiin hiljainen hetki. Hallitukseen kuuluvat: pj Yrjö Raaska, vpj Esko Kallonen, jäsenenä Ester Lopenen ja Eino Koiranen. Tauno Huuskan tilalle valittiin hallitukseen Eino Vanhanen Orivedeltä. Varajäsenenä ovat: Anneli Kuisma ja Elli Pulakka Lempäälästä.

Säätiön asiamiehenä toimii hallituksen puheenjohtaja.

Tilintarkastajiksi valittiin Meri Männikkö, Terttu Nahkola ja Kauko Virolainen, varalle Toivo Männikkö ja Jaakko Valkonen.

Vuosikertomuksesta ilmeni, että

säätiön toiminta 34:nä toimintavuotena oli vilkasta. Kylähistoriahanke oli suurimpana työllistäjänä, toimikunta piti 13 kokousta ja epävirallisia kokoontumisia eri kylien osalta oli runsaasti. Avustettiin Lärin Parasken patsastoimikuntaa. Osallistuttiin Karjalan Liiton ja Karjalaisten Heimotalo Oy kokouksiin sekä Er P 6:n vuosijuhlaan. Samoin Tauno Huuskan hautausmaailaisuuteen ja monien merkkipäivien viettoon.

Karjalan Liiton säätiöjaostoon ja sen työvaliokuntaan on kuulunut Yrjö Raaska, joka säätiöjaoston ja Tampereen Karjalaisseurojen piirin valitsemana kuuluu myös Karjalan Liiton hallitukseen.

Hyväksyttiin tilinpäätös, joka osoitti ylijäämää 5.411:— sekä päätettiin siirtää ylijäämä käyttörahaan.

Sakkola-juhlan oli järjestäneet Vesilahden Karjalaiset onnistuneesti, vetäjänä Kauko Virolainen, emännyydestä vastasi Kerttu Virolainen yhdessä Vesilahden Karjalaisten naisten myötävaikutuksella. Juhlapuhujana prof. Asp.

Suvannon Seutu -lehti on ilmestynyt entiseen tapaan ja sen suosio ja

Toimituksen tuoli

Koska juuri nyt elämme kevättä ja äitienpäivän aikaa, niin olen koonnut tähän numeroon runsaasti naisten kirjoituksia ja äiti-aiheista runoutta.

Luettuani tähän numeroon sisältyvän kertomuksen Suvantolan jämeräotteisista naisista talvisodassa omassa kodissaan, tuli mieleeni vanhemman sukupolven kertoma selvyys silloisen ”kyläkomentajan” ja kylän elämän tapojen vartian Jukun Marin eräästä urotyöstä. Marista on paljon muisteltua, kuin hänet haettiin paikalle, jos naapuri-tai perheriita pääsi yltymään. Mari tuli nopeasti, ”helmat hammaissa” niinkuin sanonta kansanomaisesti asian ilmaisi, luki päätöksen ja nyrikin kumauksella pöytälautaan sen vahvisti. Ja kylän väki tyytyi Marin päätökseen aina, vaikka joskus kar-

tilaajamäärä on pysynyt hyvänä, sekä talous parantunut merkittävästi. Lehden toiminnasta antoi selostuksen toimittaja Viljo Purontaa, jolle säätiön valtuuskunta antoi kiitokset tehokkaasta työstä.

Vuoden 1983 Sakkola-juhla annettiin Oriveden Karjalaisten järjestettäväksi.

Kylähistorian toimitustyö vaatii edelleen paljon työtä ja erikoisesti varoja säätiön taloudellisen tilanteen huomioon ottaen ja se vaatii vielä runsaasti monien sakkolalaisten osallistumista erilaisiin tarkistuksiin ja tietojen antamiseen. Toimikunta uskoo, että jäljellä olevat esteet voitetaan ja kirja on syksyllä sakkolalaisten ja muiden siitä kiinnostuneiden luettavana — ja tietenkin arvosteltavana. Toivomme, että jokainen sakkolalaisperhe varautuu hankkimaan tarpeellisen määrän teosta. Painosmääräksi on kaavailtu 2000 kappaletta.

Yrjö Raaska

vaalta tuntuikin. Kun vastassa oli henkistä voimaa ja isot kourat!

Matti Ville kertoi noin 20 vuotta sitten ilmapallon laskeutumisesta Petäjäjärven Ukonlaidan ja Rautnotkon vaiheille.

Kirjoitus oli asiallinen ja hyvin tapahtuman selostava, mutta siitä jäi pois ilmapallon laskeutumisen alkuvoima: Jukun Mari ja apunaan Yllin Mari.

Marit kulkivat marjametsässä jossain Rakstuvan kankaan sivustalla, kun huomasivat taivaalla ennen näkemättömän ihmeen Pussin ja sen alla korin jossa huuteli ihmisiä, jotka heihin suunnattuna heittivät alas köyden.

Herkkä ja pelokas Yllin Mari itki ja pelkäsi kovasti, mutta Jukun Mari käski: ”Käy kiinni nuoraan! Ihmisiä he ovat ja alas tahtovat!”

Jukun Mari tarttui nuoraan kovin kourin ja käski Yllin Maria: ”Kierrä nuoran pää petäjäään!” Yllin Mari pelko sielussaan teki parhaansa, mutta pallo tempoi Jukun Maria jo petäjien latvoissa! Mutta Jukun Mari ei irroittanut käsiään, vaikka myöhemmin ”Jussi” kertoi,kin silloin ensi kerran nähneensä lentokoneen kaartelevan ilmassa, kun Mari nuoran mukana heilahteli puun latvoissa ja helmat hulmusivat iloisesti. Eikä turhaan!

Marit, alasvetämisen alkuvoimana saivat lentäjiltä molemmat kore-

at karamellipakkaukset. Yllin Mari hyvänä ihmisenä ei osannut kieltää, kun kaikki tahtoivat makeisia maistaa, joten Yllille näytettäväksi jäi vain tyhjä, mutta korea rasia! Jukun Marilta ei kukaan uskaltanut maistiaisia pyytääkään, sillä hän pisti rasian puseron sisälle ja tarjosi omalle Jukulleenkin vähäisiin annoksiin jakaen.

Jukun Mari oli toista luonnetta. Kukaan ei saanut maistiaisia, tuskin uskalsi pyytääkään, vaan hän pisti rasian puseron sisälle ja vei avaamatta sen Jukunmälle! Antoi edes omalle Jukulleen, siitä ei minulla ole tietoa.

Kevät tuo minulle aina haikeutta mieleen Saijenjoen rantamilta. Käytän tätä herrojen nimiväännöstä, sillä paikkakunnan kielellä oli Sakkolan puolella Soajejok ja Valkjärven rannalta silmäiltynä Saajejok, joka kirjakelelle käännettynä olisi Sadejoki.

Klaudia lähetti kuvan ja kirjoituksen tästä aiheesta. En pysty valokuvasta paikallistamaan joen rantamaa, sillä niinä vuosina kasvoi tervaleppää lähes koko joen ranta-ma 10 km matkalla, ehkä on Sahinkosken viimeisestä mutkasta josta joki kääntyy kohti Kärenniemeä, josta tervalepät oli viimeiset 10 vuotta pois kaadettuna.

Minullekin oli täysin tuttua rantaa tämä 10 km matka Paussun myllyltä aina Leppäsahtiin saakka, jokainen askeleen mitta oli monesti ruohoon tallattu ja rannalle saatu-

Pärssisen Konepaja

35500 KORKEAKOSKI • PUH. 935-81204

Valmistamme mm:

- TERÄSHALLEJA, OVIA JA IKKUNOITA
- AUTON LAVOJA YM. KULJETUSKALUSTOJA
- KORISTETAKOTOITA
- TRAKTORIN TYÖVÄLINEITÄ

Kauko Virolainen jatkaa Vesilahden Karjalaisten puheenjohtajana

Vesilahden karjalaisten vuosikokous pidettiin Vesilahden osuuspankin kerhohuoneessa Narvassa. Kokouksen puheenjohtajana toimi Yrjö Raaska ja sihteerinä Seija Purontaa.

Vuosikertomuksesta ilmeni, että Sakkola-juhlan järjestäminen oli antanut eniten toimintaa sekä tuottanut tyydyttävän taloudellisen tuloksen, jolla seuran toimintaa voidaan tulevina vuosina pyörittää, sillä seuralla ei muuta varsinaista tulolähdettä olekaan. Muu toiminta on ollut edellisvuosien mukaista, tu-

jen arvokalojen määrä melkoinen.

Tämä joen laakso oli veden tuhansien vuosien aikana hiekkamaan ja paikoin liuskesaveen uurtama lehtoa kasvava maapohja. Vaikka ihmiskäsin oli paljon raivattu pois tuomilehtoja ja harvennettu muutoinkin kasvustoa oli ranta vielä monin paikoin tukevien tervalepien reunustama, joukossa koivua ja mäntyä, joka laakson rinteiden päältä lähes valtaapuuna kasvoi, vain Saarniaisten kosken Valkjärven puoleisella Palteen rinteessä kasvoi solakoita kuusia. Paikoin oli, muunmuassa Pelkisten maalla, myös lehmusta ja kynneppäätä eli kynäjalavaa, sekä metsäruusuja...

Näin kevät ja äitienpäivän aikoja muistelen koti-Suvantolassa. Mikä siellä oli kasveista kaunein? — Kangasvuokko! Tätä kukkien kauneinta, en ole nähnyt sen jälkeen kun kevät katosi vuonna 1939.

Voi olla mahdollista, että jokainen sakkolalainen ei tätä kukkaa kohdannut, sillä tämä kasvoi vain petäjien joukossa kevät päivän lämmittäessä lumen alta paljastuneen hiekkamaan.

pailtoja, joulujuhlat sekä eräitä tilaisuuksia Petäjärven Nuorisoseuran ja Marttojen kanssa yhdessä järjestettyinä. Osallistuttiin Karjalan Liiton kesäjuhliin Savonlinnassa, samoin Tampereen piirin toimintaan, erikoisesti naistoimikunnan puitteissa.

Vahvistettiin tilinpäätös ja myönnettiin vastuuvapaus tilivelvollisille.

Tehtiin suunnitelma alkanutta toimintakautta varten, jonka mukaan osallistutaan Karjalan Liiton ja piirin toimintoihin ja kilpailuihin entiseen tapaan. Järjestetään omia urheilukilpailuja ainakin hiihdossa ja suunnistuksessa. Osallistutaan piirin voimistuneeseen kyykkäkilpailuun, mahdollisesti yhteistyössä Lempäälän Karjalaisten ja muiden naapuriseurojen kesken.

Karjalan Liiton voimistuneen Karjalaisen kulttuurityön tukemiseen osallistutaan entistä aktiivisemmin, tätä toimintaa varten valittiin seuraava kulttuuritoimikunta: Viljo Purontaa, Ritva Koski, Pirkko Bergius, Kaino Rytty, Kauko Virolainen ja Yrjö Raaska kokoonkutsujana.

Johtokunnan erovuoroiset jäsenet: Toimi Virolainen, Olavi Kuparinen, Kauko Virolainen ja Yrjö Raaska, sekä varajäsen Soini Kurikka valittiin uudelleen.

Seuran emännyyttä hoitaa edelleen Kerttu Virolainen. Piirin naistoimikuntaan Anna Raaska ja Seija Purontaa.

Tilintarkastajiksi valittiin Arvi ja Jorma Kallonen.

Urheilutoimikuntaan puheenjohtajaksi Asta Valkonen, jäseniksi Olavi Kuparinen, Kauko Virolainen ja Soini Kurikka.

Vuosikokouksen jälkeen pidetyssä johtokunnan kokouksessa valit-

tiin seuran puheenjohtajaksi Kauko Virolainen, varapuheenjohtajaksi Jaakko Valkonen, sihteeriksi Viktor Ryyppö ja rahastonhoitajaksi Kerttu Virolainen.

Y R

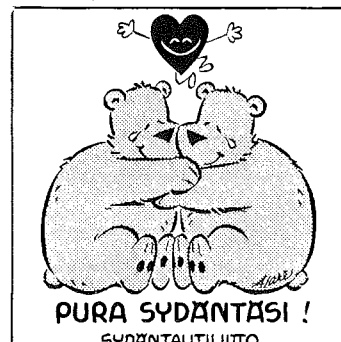
Karjalaisseurojen Tampereen piiri

Karjalaisseurojen Tampereen piirin puheenjohtajaksi valittiin edelleen Yrjö Raaska Vesilahdelta, varapuheenjohtajaksi Vilho Ranki Tampereelta, sihteeriksi Ritva Uskalinmäki Kangasalta ja rahastonhoitajaksi Hannes Henttonen Lempäälästä. Piirinjohdokuntaan kuuluvat lisäksi Lempäälästä Elli Pulakka, Kangasalta Raija Matinolli, Orivedeltä Meeri Kaartoluoma, Nokialta Ahti Pio, Pirkkalasta Arvi Mansikka. Piirin naistoimikuntaan Lempäälästä Lahja Hagman ja Helli Naskali, Vesilahdesta Anna Raaska ja Seija Purontaa. Naistoimikunnan puheenjohtajana Raija Matinolli.

Tampereen piiri on päättänyt ottaa kyykän peluun tehostamisen piirin seurojen alueella tämän vuoden ohjelmaan. Piirin suunnistusmestaruuskilpailut järjestää Nokian Karjalaiset.

Piirin edustajaksi Karjalan Liiton naistoimikuntaan valittiin Elli Pulakka.

Y R



Muistojen hetkiä — Viimeinen kevät

Kevät teki tuloaan.

Meidän piti saada kevät kylvöön ohransiementä. Lähdin sitä hakemaan Taubilan kartanosta, sillä veljeni oli ostanut niitä, kun siellä oli työssä. Menin sinne Pyhäjärvelle peukalokyydillä, kun keinoa ei ollut. Näin saimme ohran siementä kylvöön keväällä. Mutta kun ohra oli komeasti oraalla, niin alkoi Kanaksella suurhyökkäys viikkoa ennen juhannusta.

Tein silloin aamupäivällä pyykkiä kotona, pesin pukuni, silitin ja laitoin itseni siistiksi. Kun sitten lähdin kodistani, en arvannut, että tämä oli viimeinen kerta, eikä paluuta enää ollut. — Tämä oli viimeinen kevät Karjalassa, kotiseudullani.

Menin torniin vartiotehtävääni suorittamaan kello neljän ja kuuden välisenä aikana. Kauhealla ryminällä oli ainakin sataviisikymmentä konetta päälläni ja pommitus oli valtava, langat ja yhteydet kaikki katkesivat. Olin tornin lattialla mahallani, kun torni huojui kovasti, en olisi siellä pystyssä pysynytäkään. Kun pommitus oli ohi, niin kova käry täytti koko tienoon.

Keräsin kiikarin ja puhelimen olkapäälleni ja menin alas tornista. Olin viimeinen täältä tornista lähtijä. Menin kasarmille majapaikkaan ja tytöt kaikki ympärilleni kyselemään, että miten sinä hengissä selvisit. Sain kutsun komendantin luo haastateltavaksi. Kerroin kaiken mitä olin nähnyt ja kokenut. — Hän antoi minulle VM 2 nauhan ja suklaalevyn. Emme jääneet enään Kasarmille yöksi. Yötä olimme läheisessä metsässä perunakuopassa.

Aamun valjetessa tuli kuorma-

auto ja siihen lastattiin IV:n kuusi tyttöä tavaroineen päivineen.

Tulimme Savonlinnaan, siellä kaupungin läheisessä huvilassa olimme pari päivää. Saimme siirron Puumalaan. Täällä olimme pari viikkoa LV-tornissa. Oli juhannusaatto 1944, kylmä ja satoi taivaan täydeltä. Olin vartiotehtävääni suorittamassa ja katselin alas kun ihmiset maantiellä ja sateessa vaelsivat kohti Puumalan lossia. Tämä oli kovin hidasta kulkua. Tuli mieleen ajatus: ”Minnekkä rientää ihmisen henki, tiedätkö sen?”

Sain lomaa ja menin Äänekoskelle, eikä sinne olleet vielä siskoni tulleet. Olivat vielä matkalla. Lehmien kanssa oli kulku hidasta, hevosenkin piti levätä ja syödä matkan varrella. Ihmettelin, kun kaikki tavarat olivat tulleet jo Äänekoskelle, mitä siskoni olivat pakanneet. Ihmettelin pellavapakkausta patjapussissa. Tästä myöhemmin kehräsimme lankaa ja kudoin kapiolakanoita Äänekoskella.

Tämä paikka, missä näiden evakojen tavarat oli, on Sahasuo nimeltään, ja tämä alue oli aidattu vahvalla köydellä ja täällä oli vartio. Karjalaiset saivat käydä katso-massa omia tavaroitaan.

Menin Äänekosken koululle, siel-

lä oli järjestetty ruokapaikka, olin täällä syömässä toisten evakkojen kanssa.

Täällä oli minulla jo paljon tuttuja omakyläläisiä. Lähdin erästä naapuriani tapaamaan. En ollut koskaan käynyt täällä Äänekoskella. Paikka mihin olin menossa, oli Mämmenkylä, oli järven takana ja sinne kulki lautta. Menin rantaan, niin lautta oli toisella rannalla. Siinä näytti olevan veneitä käytettävissä. Jouduin veneellä soutamaan yli Mämmensalmen. Pistin polkupyöräni veneen perään ja soutaa soljuttelin toiselle rannalle. Olin siellä tuttavissa koko loman ajan. Kun lomani loppui, jouduin lähtemään pois. Sisareni eivät olleet vielä tulleet Äänekoskelle.

Menin Puumalaan takaisin. Seuraavana päivänä saimme komenuksen Hämeenlinnaan, Aulangon torniin. Elettiin heinäkuuta, oli kaunista ja lämmintä. Olin ahkera uimaan ja uin aina Aulangon rannasta Lusikkaniemeen ja takaisin. Kaksi tuntia oli vartiovuoro, niin kuin ennenkin. Asuimme siellä luonnossa. Tornikahvilan vintissä oli meillä makuupaikat ja ulkona oli pöytä missä ruokailimme. Meillä oli täällä mies vartiopäällikkönä.

Hämeenlinna oli minulle tuttu kaupunki, sillä edellisenä kesänä olin viestityskursseilla kansakoululla neljä viikkoa. Silloin tein myös lottavalan Hattulan Vanhassa kirkossa. Siellä meitä oli viisi Sakkolan tyttöä. Vala, mitä se merkitsi? Isänmaan rakkaus ja usko Jumalaan. Sitä se on.

jatkuu

Perämoottorit Ruohonleikkurit Moottorisahat sekä muut polttomoottorikoneet

Pienkonekorjaamo

NUORA-MOTOR

Härmälänkatu 15, TAMPERE

Puhelin 931-654 411

Perämoottorit Ruohonleikkurit Moottorisahat sekä muut polttomoottorikoneet

Isäni tuulastusmatka Viiksanlahteen

Olimme aikoja sitten muuttaneet Pannusaarelta Marjalanniemeen Käkisalmen puolelle. Koti oli aivan Vuoksen varrella, niin että peltomme ulottuivat rantaan saakka. Vuoksi matalarantaisena oli kalarikas ja kun meillekin siitä rannasta oli omistuksessa isohko liete, johon keväällä nousi vesi, mutta heinäaikaan mennessä se kuivui, että siitä voi tehdä heinän. Lisäksi siinä oli mitä mainioin keväällä ja syksyllä kalastella. Isäni oli innokas kalamies ja täällä hänellä oli siihen hyvät mahdollisuudet.

Tuulastus oli yksi tapa jolla hän kalasti. Vaikka se siihen aikaan oli kiellettyä hommaa. Voi ollakin niin, että sen vuoksi juuri kiehtoikin ja tietysti myös sen takia kun sai aina hyvin kalaa.

Tuulastus tapahtui silloin tervastulen valossa. Ei ollut silloin vielä mitään kaasulamppuja, joka hänelläkin kyllä oli jo myöhemmin.

Tervakset varattiin jo kesällä kuivumaan, että ne sitten syksyllä usvaisina ja sateisina öinä, palaisivat hyvin. Sillä syksyllä iltojen alkaessa pimentyä alkoi tämä kalastus. Säkki ladottiin tervaksia täyteen, naapurin Heikki kaveriksi ja niin sitä lähdettiin tuulalle.

Kun sieltä sitten aamuyöllä palattiin oli se sama säkki täysi kaloja, lahnaa ja haukea.

Tässä touhussa tarvittiin aina kaksi miestä, toinen joka työntää venettä ja toinen joka sitten on hän joka atraimella iskee, kun kala on kohdalla.

Itse en käynyt koskaan tuulalla, mutta siskoni kyllä kävi isän kaverina, joskus kun ei Heikki sattunut joutamaan. No, tästä kaikesta täytyi tietysti kertoa veli-miehelle Viik-

sanlahdessa käydessä ja tietysti muillekin entisille naapureille ja kehua näistä hyvistä kalansaaliista. Ja niin oli joskus sovittukin, että tämä homma täytyy tulla heille näyttämään, että miten tämä kalastus tapahtuu oikein luonnossa.

Tuumasta toimeen ja eräänä lauantaina syksyllä pakkasi isä koraimeen, se on se, johon ladotaan tervakset ennen sytyttämistä, sekä atraimen, se taas on se kapine jolla kalastetaan hyvin! Nyt hän lähti näyttämään tätä kalastustavan jaloa taitoa entisen kotikylänsä miehille.

Hän nousi Myllypellon asemalta junaan ja ajaa körötteli Viiksanlahden seisakkeelle lähellä Suvannon rantaa ja sitten illalla Suvannolle kalastamaan.

Ilma suosi kuulemma hyvin, oli tyyni ja ”justii nii sievä niiko tuulasilman pit olla”, sanoi isä.

Kaikille entisille naapureille annettiin tieto ja tämä puhe heille kelpaskin.

Miehet illalla hämärässä rantaan, tervastuli veneen kokkaan, isä atraimen varteen, sekä miehiä vene täyteen, sillä eihän kukaan halunnut jäädä rannalle. Ja näin lähdettiin hyvin toivein tuulalle.

Mutta, niinkuin varmaan jokainen muistaa Kiviniemi oli Suvannon rannalla vastapäätä Viiksanlahtea, eikä välimatkaakaan ollut kovin pitkälti ja kun oli lauantai oli tietysti virkavalta myös vesillä, tai rannoilla.

He tietysti huomasivat siellä vastarannalla tämän erikoisen nuotion ja arvasivat mitä oli tekeillä ja suuntasivat suoraan Viiksanlahden rantaan.

Tulivat Radiumparantolan kohdalle ottivat veneen ja hiljalleen soutelivat näiden kalamiesten veneen viereen. Eikä kalamiehet huomanneet pimeässä ja tervastulen valaistessa vain sen paikan veneen edessä, ennenkuin poliisien napit kiilsivät ja konstaapeli Lampainen kysyi: — Mitäs täällä tehdään ja mitä tämä on?

Isä vastasi: — Tää on tuulastusta. — Mutta tämä on kiellettyä ja tervakset on poltettava tuvan uunissa. — Ei niitä uunis soa polttoa, ne nokijoat uunin.

— Ketäs täällä oikein on? Lampainen alkoi tunnustella.

— Tässä on Lahe Matti ja Suurpään Mikko, Hynnä Antti, Kuisma Yrjö, Hynnä Väinö. Kaikki Viiksanlahen vauraimmat isännät, oli konstaapeli todennut. — Mutta kuka tämä yksi sitten on?

Suurpään Mikko oli sanonut, että ”Hää on Kuisman Ville”.

— Kenen nämä vehkeet on ja onkos kaloja?

Kaloja ei ollut, mutta isä oli sanonut, että vehkeet on miun.

— Ne on luovutettava kyllä nyt meille. Ja ottivat isältä sen ikimuis-tettavan atraimen. Se oli niin mielestä lähtemättömän hyvä, että sitä isä kaipasi niinkauan kuin eli.

Siellä se oli ollut Sakkolan käräjätuvan nurkassa pari vuotta sen tapauksen jälkeen. Jos joku huomasi siellä käydessään atraimen, niin se oli Kuisman Villen kalapyyttö!

Mitään vakavampaa ei siitä touhusta hänelle koskaan seurannut.

Toivoisinpa, että isä eläisi tänäpäivänä, kun tuokin homma on luvallista ja voisi tuulastella rauhassa.

Vieno Javanainen

Muistoloi lapsuuve Sakkulast

Miu lapsuuve maisemat — ne olit siel Suvanno itäses peäs, siel Kivnieme seutuvil. Röykkyläshä mie ens kerra päivä valon näin. Kylmoja penkerie loaol ol mei kortartano ja sielt sauna loantolast miu sanottii tullie, viijenten lapsen Salamuoni ja Katri perriesie.

Tuulmyllyki siel seiso iha likkeisel kumpariel. Tais olla isä-isä itsies tekemä ja siel sen näin seisovan viel kauva jälkieppäi ko muu kot ol jo kaikkiniä hävint. Siihe ne liittyy miu ensimmäist lapsuuve muistotki.

Voavaha mie viel olin, vällyy keärrittyn jonkuu kori tai vaka pohjal. Muistan viel pelännein ko tuulmylly kovas tuules lonksuttel ja väk heäri sen ympäril pärrie tieos.

Toine muistoi onki jo paljo pitemmält ajalt ja paikalt. Myö oltii muutettu Kivenaval. Mie olin sillo kuuvannel, sota riehu iha mei kartanopiiris ja sillo miu ois tove tieol olt pelättävä, voa empähä osant pelätä.

Meijät penskat, nii pienet ko suuretki ol pantu sova jaloist suojoa ’omenakuoppoa’ (potattikellarii). Suuremmat pojat hyö kuiteki häipyit sielt yks toisies perreä. A miksen mieki? Oliha mie jo viisvuotine ja kykenin ko kykeninki kapuamoa rappust ylleä ja avvoamoa ovluukunki. Siel mie toapertelin piha poikki koht tuva ovvie ja ihmettelin mikä kumma siel korva juures viheltellyö. Iha oikeita kiväri kuului ne olliit, ja ikkeä ko mie tuva oven avasin, miut tempastii vähä äkist

sin olk’kupoloi ja uuni välisie varustuksie.

Kivenavalt myö tultii takasi Suvanno rantamil Keljoa — ja siel isäi sit kuol enneko 50. ikävuotie kerkes. Piene möki ahtautie heä jätti Kati-lesken ja seitsemä isätöntä orpoa, eikä kauva kestänt ko ei ennea olt sitä mökkiikeä.

Karppase Kati 8-henkinen orpolaispere sai alotella elämeä ikkeä ko alust alkai Petäjärve Ryhmä ja Röykkylä välisel Majoi erämajal, Lampu Matu mail. Siel mieki tulinkoulu-ikkeä ja jouvuin mänemeä sin Holpase Hjalmar alempoa kansakouluu. Siel ne olliit samal roasoa ja samal luokal nuo Roaska Yrjö ja Pulaka Uuno, ol Pursiaise Leo, ol Virki Olavi, ol Leppäse Filemon kene silmän piili puhkas ja jokkuu, kene käs jäi tussari tarvelemäks.

Samantie sen koulukäynni kansalko miu työtekkoinki, ko mie koulutuntiloj jälkie paimensin opettaja Holpase lehmii, paimenvitsa toises keäes ja toises Roamatu historja, mist mie huomise läksylöi luvin.

Kaks alemma koulu luokkoa mie siel Holpase koulus käin ja sinä välkesän olin paimepoikan Lampu Mikol. Ja tokha miul o muistoloi siltäki ajalt, ja kokemuksiä kans.

Niiko yksi heinäkuine hellepäivä. Mie olin olottant lehmät sin Hovijärve rantoa. Hovikyläs, järve toisel puolel näytti oleva väkkie viljapellol korjuuhommis. Keskpäivä helties lehmät olliit asettunnet leppikuo päiväpoahetta pakkuo. Mie

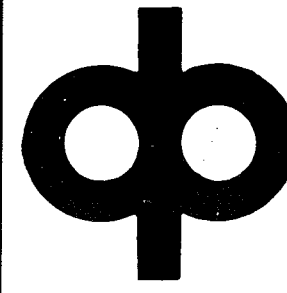
katselin kirkkoasie rantavettie, mis näin ahvenen jököttävän iha paikalloa ja vähä matka peäs mönki outo elävä, rapu hiekkasel järvepohjal. Iha tek miel männa kahloamoa, mut tuo rapu! Se näytti nii hirvittävält.

Mie tökkäsin jalan vettie ja siin paikas se rapu livist. Ai ko viilljä ves tuntuki mukavalt. Äkist mie riisuin voattiet peältäi ja pulahin kokonoa vettie. Emmie voa arvant jot siin olki vonkkapaikka, miu jalat ei ylettynnet pohjoa — mie vajosin vie al . . . enkä mie osant uija.

Ällyy miul kuiteki ol jonkuu verra jo silloki. Siel vie allaki mie oattelin jot turha miu on pyrkii vie pinna appuu huutamoa; kukkoa ei kuitekoa kerkeis auttamoa. Kässi kans rantoappäi melomal mie vois sielt vonkast peässä — ja pääsihä mie. Peä ol jo vie pinna peäl, mut ko jalka tökkäs siihe penkeriehe ni mie etähyin uuvestoa vonkal päi. Nyt mie jo tiesin, mite sielt peäsyö — tein samat tempuat uuvestoa — rauhallisemmast, ja kohtaha mie olinki kuivil.

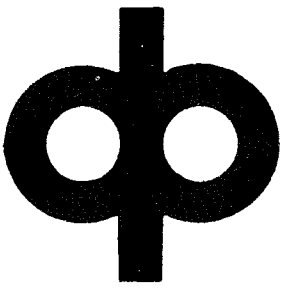
Viel saman kesän ko mie olin setäläs Röykkyläs, siel syntymäseuvullain, mie käin iha yksinnä uimas Suvannos Saunlahe laivaryki luon. Sillo mie oattelin, jot miu pitteä oppii uimoa, vaik yhtä hyväst ko Arviserkkku. Heä osas tehdä vies vaik mitä.

Siint laivaryki pitkält sillalt, mis kohas vettä ol metri verra, mie ensimmäiseks opettelin sukeltamoa. Hyppäsin peä iel sillalt vettie, tökkäsin sormet pohjahiekkoa ja sillie nykimäl temmoin itsijäin ettieppäi ja ko en ennea jaksant olla hengittämättä, nousin seisomoa. Sejjälkie mie vast uimaliikkiet opettelin. Ja ko toine mokoma ikkeä ol tult lisseä ni miehä jo ruotuveäs ollessain selvisin uimamaisteriks.



TÄMÄN PÄIVÄN PANKKIPALVELUA
— PERINTEISIIN NOJAUTUEN —
LEMPÄÄLÄSSÄ JA VIIALASSA
PAIKKAKUNNAN JA JÄSENTEN PARHAAKSI

Lempäälän-Viialan
Osuuspankki



Lännen lastuja

Oli syyskesäinen hämärä yö sota-aikana v. 1943. Kotitaloni oli viimeisiä taloja Röykkylässä Rajamäelle päin. Runsas kilometri oli metsätaivalta seuraavaan velj. Karppasen taloon. Sotilaspartio oli vähän aikaisemmin kulkenut kyselemässä: — Onko näkynyt outoja miehiä liikuskelemassa ja he varoitivat mahdollisesta desanttivaarasta.

Kylän talvisodassa kärsimät tuhot olivat niin suuret, että tuskin yhtään ehjää rakennusta oli kylän 40 talosta. Niinpä isänikin joutui rakentamaan ensin saunarakennuksen, jossa etuhuoneessa palveli Kastorhella keittiönä. Palaneen navetan kivijalanpäälle oli kyhätty väliaikainen suoja karjalle. Myös oli rakennettu lautorakenteinen aitta tavaroita varten, jossa osa oli eroitettu vaatteita varten. Ja näin asuivat lähes kaikki toisetkin kylään takaisin tulleet asukkaat.

Me pojat olimme siellä jossakin. Yksi meistä alik. Viljam Vanhanen oli kaatunut Pajarin joukoissa Kanasta takaisin vallattaessa.

Kertomukseni tapahtuma yönä isäni nukkui saunan puolella, sisareni Alma nukkui vaateaitassa naapurin tytön Saima K:n kanssa. Oli turvallisempaa nukkua useampi tyttö samassa huoneessa.

Tytöt vielä illalla valvoivat ja hiljaa puhelivat, kun heidän korvansa eroitti ulkoa hiljaista puhetta ja askelten ääniä metsän puolelta. Jo on hiipijät pihalla! Alma ja Saima hiipivät ovelle ja Alma pisti käden ovihan päälle, estääkseen oven avaamista! Kauheaa! Nehän puhuu venäjää! Vaikka hiljaa kuiskaamalla. Tyttöjä pelotti, sillä jollain rautaesineellä yrittivät kammata ovea auki. Rauta kosketti Alman sormia.

Silloin tytöiltä pääsi yht'aikaa kova parkaisu ja sen tien vietiin desantteja metsään päin.

Isäkin heräsi ja tuli ulos kysymään: — mitä te noin huusitte?

Sinä yönä ei tytöille uni tullut silmään, tuskin tuli isällekään.

Sotilaspartio löysi myöhemmin Suvannon rannasta Nuoran Villen heinäladon alta, lato oli tehty notkon päälle, korsumaisen rakennel-

man jossa sopi seisomaan sisällä ja pensaikko peitti sivuilta piilopaikan, jossa desantit olivat asuneet.

Mainittakoon, että läheltä Rajamäen puolelta desantti kävi ottamassa juuri paistetut leivät Anna-Maria Korkan käsistä keskellä päivää. Anna-Maria antoi ensi käskystä yhden leivän, mutta mies komensi: — Kaikki! Ja lieene ollut autuaampi antaa kuin ottaa?

Huuhkan poika

Katselin kotoista maata, näillä auhdoilla ajelin ilman syillä syyttämättä, kivahtamatta kiroilla

Samaan taajan, metsäisen taipaleen halki kulkevaa tietä, jota paikalliset olivat tuonnoin lähteneet kiireenvilkkua ajamaan Petäjäjärven hovista Metsäpirttiin päin, lähti nytkin varhaisena aamuna, maaliskuun lopulla taivaltamaan kaksi matkaajaa, Martti ja Lilla, mutta päinvastaiseen suuntaan, Joenkylästä Niittyrannalle. Silloin tullessaan olivat karkulaiset ensin aluksi nelistyttäneet, kiittäneet kasakkain takaa-ajamina, kuin surmaa pakoon, sitten äkkikäänteessä puikah- taen ja kahluuttaen umpitaivalta, nyt he kulkivat jalan, ilman muuta kiirettä kuin minkä pitkä poissaolo heidän sydämiinsä pani. He kävellä kaputtelivat rinnatusten, kumpikin omapuoleistaan, yöpakkasen ko- vettamaa raidetannerta.

Tänä vuonna oli kevät lähestynyt aikaisin. Tavallisesti vielä maaliskuun pohjalla juoksee lumi irrallisenä, nietustuu lakeilla aaltomaisiksi harjoiksi ja metsissä paksuksi jauhomaiseksi peitteeksi, mutta nyt näytti hangen pinta rouheiselta, leutojen säiden ja paisteiden pitelemältä.

— Koetampa tuota hankea, kan-

nattaisiko! Katsohan Lilla, kantaa se! Mene vaikka minne päin, yhtä vahvaa. Tämähän on hauskaa. Nyt oikaisemmekin kaikki väärät su- riksi, menemme tästä kohtisuoraan, metsän läpi kotiin. Hovi jää tuonne oikealle. Nyt on tie joka paikassa!

Katsohan, hanki kannattaa, tote- si Lillakin, koetellen rauskeista kiillettä. Molemmat kulkijat ilostuivat. Siihen kerkesi havujen lomitse kurkisteleva päiväkin, solitellen kanta- valle lumelle pitkät hoitoiset hurs- tinsa, jotka puiden varjojen luoman sinerryksen rinnalla näytti sitäkin kirikkaammalta.

Matka havumetsäisten taipalei- den uumenilla raikkaana hanki- kuun aamuna, on nautinnollinen, tapahtukoon se jalan rauskutellen, suksilla sujuttaen tahi hevosmatkal- la kahmattanutta tietä ajellen. Sil- loin tulee kulkija matkan katkea- mista aivan kuin tahallaan hidastut- taneeksi, jalan kävijä tuon tuosta- kin pysähdellen, muka suuntaa, paikkoja tarkkaillen, hevosmatkaa- ja päästää ohjat hetkalleen, kuin le- puuttaakseen, mutta kumpaisenkin mietteenä on vain viihdyttävien het- kien pidentäminen, sillä hanki kim- meltää, vihertää havukko tuoksuu pihkaisen terveenä, ja teerien ku- herrus on pulppuavan raikas.

Jos kenellä matkalaisella on aja-

Keski-Suomen Sakkola-seura ry:n toiminta loppunut

tus, aate, jonka nousuvoima ylittää tavallisen jokapäiväisen leipähuo- len, niin tuollaisen raikaskaikuisella metsäpohjalla, sielun siivet kanta- vat ja lento keventyy. Ja jos kysy- myksessä kulkija, joka ei ole kos- kaan ennen selvittänyt ihanteitaan ja jonka sielullisen kehityksen ai- noana edellytyksenä on kaipuu hen- kiseen nousuun niin liikkueissa peni- kulmaisen petäjikön kautta kevät- hangilla, hahmottuvat hänen mie- lessään parhaiten pyrkimysten piir- teet. Halpa rankakuorman ajajakin tuntee tällaisen kaipuisan-vapautta- vana aamuna ainakin sen, että hä- nen on parempi olla.

Juhana Kouru oli eilis-aamuna palannut hovilaisen kemuista tätä samaa tietä.

Tässä hiljaisella ajomatkalla, kangasten kautta, avautui Juhanan nähtäväksi Suvannon seutu kaksi ja puoli peninkulmaa pitkän järven lä- päisemänä, jota auhdot petäjäpen- germät reunustivat. Tuli kotoinen alue näkyville puuttomine pihoi- neen ja harmaine taloineen, jotka kököttivät kuin rattailla, milloin ta- hansa pois vietävinä, sivumennen närhittyjen viljelmien kolkkauksis- sa, nämäkin kaikki vielä vieraalle lahjoitettuina, melkein mihin ta- hansa oikeuttavin omistuskirjoin annettuina tenikkojen temmelly- maiksi.

Juhana oli tullut melkein surulli- seksi — kotoisen maisemakuvan nähtyänsä, samanlaiseen mielen- tilaan kuin tullaan jonkun hyvän ys- tävän sairassuuteen äärellä.

Päivänsäteet ojentuivat sitten metsän sillalle, heittyivät tien yli, puunsivat punerva-kylkisessä petä- kikössä, joka seisoi ajotien vierellä kuin kokonainen pitäjän väki.

Suvannon seudulla alkoi liikkua ihmisiä, toinen tuli, toinen meni, puuhailivat piholla, kulkivat ropo- teilla, kerääntyivät miehet tarina- ryhmiin kirkkomäelle. Tuttuja, tunnetuita olivat sakkulaiset - lahjoitusmaiden asukkaat, pitkän vesivyyön varrella.

syn koulun juhlasalissa. Edellisenä iltana kokoonnuttiin jo viettämään muistojen iltaa Seurahuoneella.

Seuran keskuudessa toimitettiin myöskin Sakkolalainen-nimistä seuralehtä. Riiskaa koskeva nume- ro on numeroitu numero 8, joten numeroita lieene tehty ainakin tämä määrä.

Nämä seuralehdet olisi saatava johonkin yhteiseen säilöön. Tällai- seen voitaisiin koota kaikkien Sak- kolan seurojen entiset arkistot ja seuralehdet, mikäli niitä löytyy.

Ottaisikohan Suvanto-säätiö huolehtiakseen tämän asian?

Keski-Suomen Sakkola-seura ry olisi nyt vuonna 1982 täyttänyt 15 vuotta ja pitäisi näin ollen olla ter- hakka nuorukainen. Kuitenkin aika on harmaannuttanut ja harventanut sen jäsenet.

Vuosi 1981 oli seuralle raskas. Ensin souti Tuonen virran yli vara- puheenjohtaja Tauno Huuska ja kolmisen viikkoa myöhemmin hä- nen jälkeensä puheenjohtaja Arvi Paussu. — Kunnia Heidän muistol- leen! — Viimeisinä vuosina on seu- ran sihteerinä ollut Eino Kuisma.

Hän kutsui koolle vuosikokouk- sen, jossa tehtiin seuran lopettamis- päätös. Toinen yleinen kokous 14. 4. 1982 teki yksimielisen päätök- sen seuran lopettamisesta.

Seuran väliaikaiseksi puheenjoh- tajaksi valitsi vuosikokous Heino Kurikan ja sihteeriksi Eino Kuis- man sekä rahastonhoitajaksi Helvi Ryökkään. Tämä kolmikko johtaa nyt seuran lopettamiseen.

Kiitokset kaikille toiminnassa mukana olleille jäsenille yhteisistä hetkistä. Oli aina mukavaa tavata entisiä tuttuja ja ilman muuta tari- na johti entisiin muisteluihin syn- nyinseudulle Sakkolaan.

Haikaa on mieli, kun piti lopet- taa, mutta mahdollisuuksia ei enää ollut.

Yhteistoimintaa pyhäjärveläisten kanssa päätettiin jatkaa vapaissa puitteissa yhdessäolojen merkeissä.

Heino Kurikka



**TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI**

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

Kaikki sähköasiat

voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — Puh. 931-739 541



**VESILAHDEN
OSUUSPANKKI**

**joustavaa
pankkipalvelua**



Tampereen Aluesäästöpankki

auttaa — neuvo — palvelee

**LEMPÄÄLÄN
PELTITYÖ**

OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 740 886 (verstaaseen)

Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä
urakalla ja laskuun.

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön kotiseutu-
lehti, ilmestyy 1982 8 kertaa
vuodessa.

Tilaushinta 40 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat 1 mk palsta cm
vakinaisista ilmoituksista alen-
nus.

Toimituksen ja konttorin osoite
37370 Narva. Puhelin 931-
734843.

Postisiirtotili TA 430763-1

Pankki Vesilahden Osuuspankki
37370 Narva. Käyttötilin nume-
ro 551105-42772.

Vastaava toimittaja Viljo Puro-
taa.

Toimituskunta Helmi Uosukai-
nen, Uno Pulakka, Eero Kop-
panen ja Väinö Kekki.